

Oordeel: gehandeld overeenkomstig de zorgvuldigheidseisen

Inhoudsindicatie: euthanasie bij echtpaar; andere uitvoerders, zelfde consulent

Zorgvuldigheidseis: onafhankelijke arts geraadpleegd

Aandachtspunt: gelijktijdig verzoek echtpaar; arts(en) moet(en) afweten of hij één of twee consulenten raadpleegt. Indien één consulent; wel met patiënten apart spreken.

OOORDEEL

van de Regionale toetsingscommissie euthanasie voor de Regio (...) betreffende de melding van levensbeëindiging op verzoek

van:

(...), huisarts

verder te noemen: de arts

bij:

(...)

verder te noemen: patiënt¹

geconsulteerd werd:

(...), arts, tevens SCEN-arts

verder te noemen: de consulent

1. PROCEDURE

De commissie heeft van de gemeentelijke lijkschouwer de stukken ontvangen als bedoeld in artikel 10 van de Wet op de lijkbezorging inzake de melding van de arts van levensbeëindiging op verzoek bij patiënt.

De navolgende stukken zijn ontvangen:

Formulier lijkschouwer

Formulier arts

Verslag arts

Verslag consulent

Aanvullende gegevens:

- schriftelijke wilsverklaring

¹ Oordeel 2016-50 gaat over de echtgenote

2. FEITEN EN OMSTANDIGHEDEN

Uit de verslaglegging van de arts en de consulent en de overige ontvangen gegevens is gebleken ten aanzien van:

a. Karakter van het lijden, voorlichting en alternatieven

Bij patiënt, een man van 50-60 jaar, was sinds vijf maanden voor het overlijden sprake van fors gewichtsverlies. Een maand voor het overlijden werd de diagnose irresectabel pancreaskopcarcinoom gesteld. De prognose was infaust. In overleg zag patiënt af van palliatieve chemotherapie, maar wel werd hij met pijnstilling behandeld.

Genezing was niet meer mogelijk. De behandeling was uitsluitend nog palliatief van aard.

Het lijden van patiënt bestond uit pijn, cachexie en bedlegerigheid. Patiënt was bang eerder te overlijden dan zijn echtgenote - die zelf in de terminale fase van haar ziekte verkeerde - waardoor zij in haar lijdensweg alleen zou komen te staan.

Hij leed onder de uitzichtloosheid van zijn situatie en onder de angst voor het snel toenemende functieverlies.

Patiënt ervoer zijn lijden als ondraaglijk. De arts was ervan overtuigd dat het lijden voor patiënt ondraaglijk en naar heersend medisch inzicht uitzichtloos was.

Er waren geen voor patiënt aanvaardbare mogelijkheden meer om het lijden te verlichten.

Uit de stukken kan worden afgeleid dat de arts en de specialisten patiënt voldoende hebben voorgelicht over de situatie waarin hij zich bevond en zijn vooruitzichten.

b. Verzoek tot levensbeëindiging

Patiënt had eerder met de arts over euthanasie gesproken.

Drieënhalve week voor het overlijden heeft patiënt de arts om daadwerkelijke uitvoering van de levensbeëindiging verzocht. Nadien herhaalde hij zijn verzoek aan de arts tweemaal. Aangezien de echtgenote van patiënte bekend was met een gemetastaseerd rectumcarcinoom in de laatste fase en zij haar euthanasieverzoek al eerder had geuit, werd de procedure in het kader van het euthanasieverzoek van patiënt direct in gang gezet.

Volgens de arts was er sprake van een vrijwillig en weloverwogen verzoek.

c. Consultatie

De arts raadpleegde als consulent dezelfde, onafhankelijke SCEN-arts, die ook de echtgenote van patiënt in het kader van haar euthanasiewens op dezelfde dag zou bezoeken. De consulent bezocht patiënt zes dagen voor de levensbeëindiging nadat zij door de arts over patiënt was geïnformeerd en inzage had gekregen in de relevante medische documentatie.

De consulent gaf in haar verslag een samenvatting van de ziektegeschiedenis en de aard van het lijden van patiënt.

In haar verslag kwam de consulent mede op basis van het gesprek met patiënt tot de conclusie dat aan de zorgvuldigheidseisen was voldaan.

d. Uitvoering

De arts heeft de levensbeëindiging op verzoek uitgevoerd met de middelen, in de hoeveelheid en op de wijze als aanbevolen in de KNMG/KNMP Richtlijn Uitvoering euthanasie en hulp bij zelfdoding van augustus 2012.

e. Toelichting

De commissie vroeg zich af waarom de arts in deze casus en in de casus van de echtgenote dezelfde consulent had geraadpleegd. Dit omdat het voor de consulent problematisch zou kunnen zijn indien zij van mening was geweest dat in het ene geval wél en in het andere geval niet aan de zorgvuldigheidseisen was voldaan. De uitvoering van de levensbeëindiging van de echtgenote werd vervolgens uitgevoerd door een collega van de arts uit dezelfde praktijk.

De arts antwoordde bij brief dat hij voor beide echtelieden tegelijkertijd een SCEN-consultatie had aangevraagd. Tijdens de eerste telefonische contacten met telefoniste en dienstdoende SCEN-arts maakte de arts melding van deze bijzondere omstandigheid en gaf hij aan dat het twee aparte verzoeken betrof, maar wel binnen hetzelfde gezin en binnen dezelfde tijdstermijn. Er was hem toen niet gemeld dat hiervoor ook twee separate consultaties noodzakelijk zouden zijn. Omdat de omstandigheden zo invoelbaar waren en de arts ervan overtuigd was dat beide echtelieden hun besluit onafhankelijk van elkaar hadden genomen, leek een onafhankelijke beoordeling door één SCEN-arts dan ook afdoende. De band die de arts met beide echtelieden voelde en de onderlinge communicatie hadden het ook goed mogelijk gemaakt om, bij een negatieve beoordeling van de zorgvuldigheidseisen bij één van beiden, het gesprek open te houden voor alternatieven als palliatieve sedatie of separate euthanasie.

Nadat de arts een tweetal positieve verslagen had ontvangen van de consulent, werd de euthanasieprocedure voortgezet. Hierbij werd, na onderling overleg tussen de drie huisartsen van het gezondheidscentrum, besloten om de uitvoering met twee huisartsen te verrichten. Deels uit praktische overwegingen, omdat beide echtelieden graag tegelijk gesedeerd wilden worden. Hiernaast was ook de mentale en professionele steun van een collega, bij deze zware verantwoordelijkheid, voor de arts een belangrijke reden. De collega van de arts kende beide echtelieden ook goed en haar medewerking werd door beide patiënten als zeer ondersteunend en welkom gezien.

Onderling zijn de artsen toen tot de overeenstemming gekomen dat ook de verdere administratieve afhandeling gesplitst zou worden; vandaar dat de SCEN-consultatie geheel op de naam van de arts staat en de modelverslagen die de commissie heeft ontvangen van beiden afkomstig zijn.

De commissie vroeg de consulent of zij beide patiënten apart of tegelijk had gesproken.

Zij vroeg de consulent ook hoe zij zich ervan heeft overtuigd dat allebei de echtelieden een vrijwillig en weloverwogen verzoek hebben geuit, niet beïnvloed door elkaar.

Dit omdat het de consulent in een vervelende situatie zou kunnen brengen wanneer zij tijdens het gesprek tot de conclusie was gekomen dat bij de ene patiënt wél aan de zorgvuldigheidseisen was voldaan en bij de andere patiënt niet.

De consulent antwoordde bij brief als volgt. Een gezamenlijk verzoek van een echtpaar betreft een uiterst bijzondere situatie. De consulent sprak met beide echtelieden zowel apart als gezamenlijk. De interactie en de dynamiek tussen beide echtelieden gaven een inschatting van de vrijwilligheid van het verzoek. Indien het consult zich zou richten op slechts één van beiden zou deze beoordeling mogelijk minder in zijn totaal verband kunnen worden gezien. Om die reden besloot de consulent de arts niet te adviseren een tweede consulent in te schakelen.

De consulent gaf aan dat wanneer zij in het gesprek met het echtpaar tot de conclusie was gekomen dat voor één van beiden niet aan de zorgvuldigheidseisen was voldaan, zij zich op geen enkele manier beperkt zou hebben gevoeld dit standpunt in te nemen.

Zij had beide echtelieden zowel apart als gezamenlijk gesproken al liet hun woonsituatie een volledig apart gesprek niet toe. De beide echtelieden mengden zich niet in de afzonderlijke gesprekken. Daarnaast beoordeelde de consulent ook hun non-verbale communicatie.

De wens van patiënt was zeer invoelbaar en zijn levensverwachting erg kort. Aan de zorgvuldigheidseisen was voldaan, aldus de consulent.

3. BEOORDELING

De commissie toetst achteraf het handelen van de arts aan de hand van de zorgvuldigheidseisen vastgelegd in artikel 2 van de Wet toetsing levensbeëindiging op verzoek en hulp bij zelfdoding. Gelet op bovenstaande feiten en omstandigheden is de commissie van oordeel dat de arts tot de overtuiging kon komen dat er sprake was van een vrijwillig en weloverwogen verzoek van de patiënt en van uitzichtloos en ondraaglijk lijden. De arts heeft de patiënt voldoende voorgelicht over de situatie waarin deze zich bevond en over zijn vooruitzichten. De arts is met patiënt tot de overtuiging kunnen komen dat er voor de situatie waarin hij zich bevond geen redelijke andere oplossing was.

Wat de consultatie betreft overweegt de commissie het volgende. In geval van een gelijktijdig euthanasieverzoek van een echtpaar dient de arts af te wegen of het de voorkeur verdient om één consulent voor beiden in te schakelen of om voor ieder van het echtpaar een aparte consulent te raadplegen. Indien de uitkomst van die afweging is dat aan één consulent wordt gevraagd om beide verzoeken te beoordelen, dan zal de consulent moeten afwegen of zij in staat is om in beide gevallen tot een onafhankelijk oordeel te komen. De commissie is van oordeel dat de consulent in beginsel met beide partners apart zal moeten spreken om vast te stellen of er sprake is van druk op de vrijwilligheid van het verzoek.

Er kunnen echter omstandigheden zijn waarin het apart spreken bijvoorbeeld praktisch gezien niet mogelijk is. Dit was in casu het geval, beide echtelieden waren bedlegerig en lagen in één en dezelfde ruimte. In dit geval heeft de consulent wel zoveel mogelijk een gesprek met beiden apart gevoerd. De consulent heeft zich ervan kunnen overtuigen, dat er geen sprake was van een oneigenlijke druk van de ene partner op het euthanasieverzoek van de andere partner.

De arts en de consulent hebben voldoende gemotiveerd waarom beide echtelieden door één en dezelfde consulent zijn gezien. Op basis van de verslaglegging van de arts en de consulent en het overige dossier heeft de commissie geen twijfel over het onafhankelijke oordeel van de consulent over de zorgvuldigheidseisen.

De arts heeft tenminste één andere, onafhankelijke arts geraadpleegd, die patiënt heeft gezien en schriftelijk haar oordeel heeft gegeven over de zorgvuldigheidseisen.

De arts heeft de levensbeëindiging op verzoek medisch zorgvuldig uitgevoerd.

4. BESLISSING

De arts heeft gehandeld overeenkomstig de zorgvuldigheidseisen bedoeld in artikel 2 lid 1 van de Wet toetsing levensbeëindiging op verzoek en hulp bij zelfdoding.